

دکتر باقر پور کاشانی

قوانین قرآن بر پایه عقل استوار است

هوالحکیم

قوانین قرآن بر پایه عقل استوار است.

آیت الله خوئی می نویسند:

«این همه پیشرفت، ترقی، امتیازات و افتخارات هم که نصیب عرب گردید، در اثر تعالیم قرآن مجید، کتاب آسمانی بود که بر تمام کتاب‌های آسمانی، تفوق و برتری داد.»

حالا این جا یک نکته‌ای را اشاره می‌کنند:

چرا این قانون قرآن، چنین تفوق و برتری نسبت به قوانین نظام بشری پیدا کرد؟ می‌گویند:

«زیرا قوانینش بر پایه عقل، استوار و پیریزی گردیده بود و تعالیمش دارای یک روش خاص، جالب و استثنائی است.»

پس ببینید چون مطالب، مطالبی هست که مبتنی به عقل هست و روش خاص و استثنائی و منحصر به فردی دارد.

«قرآن در قانون‌گذاری، روش اعتدال و میانه‌روی را در پیش گرفته و از هرگونه افراط و تفریط اجتناب نموده. قرآن تا آن‌جا به موضوع اعتدال توجه داشته که آن را برای افراد انسان نیز، یک امر لازم و ضروری دانسته و با زبان آنان از خداوند، راه اعوجاج و افراط و تفریط را دوری گزیده.»

ببینید یک نکته‌ای که این‌جا حالا در این تقریر برهان قوانینی که مرحوم آیت‌الله خوئی مطرح می‌کنند، اعجاز قرآن از منظر تشریح و قانون‌گذاری، یک بحث خیلی مهمی است که کلاً قانونی درست است که دور از هرگونه افراط و تفریطی باشد!

تمام مصیبت‌هایی که سر بشر می‌آید، افراط و تفریط در امکاناتی که دارند، در قوایی که دارند! چه نسبت به روابط اجتماعی! چه نسبت به روابط فردی! روابط سیاسی! روابط اقتصادی! تمام روابط را که حساب بکنید، هر چیزی که در آن‌ها افراط و تفریط بشود، چیز بدی هست.

قرآن دو کار انجام می‌دهد: یکی تصریح دارد نسبت به اعتدال و میانه‌روی، و یکی قسمت به قسمت می‌آید آن چیزی که اعتدال در آن خوابیده را مطرح می‌کند.

حالا این‌جا یک آیاتی کنار هم گذاشته شده، روی این آیات باید تأمل بشود و با تأملی می‌بینیم که این‌ها اولاً همه مبانی و اصول عقلی دارد، دوم اینکه در این‌ها اعتدال خوابیده، هرگونه افراط و تفریطی نفی شده.

و اگر چنانچه این قوانین، همه در کنار همدیگر گذاشته بشود، افراط و تفریط باید در عمل یا کنار گذاشتن همین قوانین نشود. مثل یک پازلی هست که راه میانه روی و صحیح را به انسان نشان می دهد.

حالا این سری آیات خیلی مهم است. مرحوم آیت الله خوئی اول می گویند که تمام حرف ها در این جمله خوابیده:

﴿اهْدِنَا الصِّرَاطَ الْمُسْتَقِيمَ﴾

این چه صراطی هست؟

می گویند این صراطی هست که در آن ظلم نباشد! در چه چیزی ظلم هست ظلم صورت می گیرد؟! در چه صراطی چه راهی!؟

که توش افراط و تفریط باشد! اگر چنانچه اعتدال در آن باشد، این صراط، صراط مستقیم هست.

مستقیم بودن هر شیئی را که بخواهید حساب کنید، در این است که در آن اعتدال رعایت بشود!

لذا ایشان می گویند تمام حرف ها مختصر در ﴿اهْدِنَا الصِّرَاطَ الْمُسْتَقِيمَ﴾ هست.

